

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 28 ■ ניסן תשנ"ג ■ מרץ 1993

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין

המערכת: דינאל מריש 10, תל-אביב 64731

חברים יקרים,

לגופה, ובמקרים המתאימים גם מוגשות קובלנות לבית הדין המשמעתני כנגד הנילונים.

אין לנו ספק כי הפנייה לוועדת האתיקה הינה הצעד הנכון והראוי בכל מקרה של חשד להתנהגות לא תקינה של עורך-הדין בבית המשפט. שכן, בהטלת הוצאות אישיות יש גם משום האשמה וגם משום חריצת דינו של עורך הדין על-ידי כיהמ"ש.

קשה לשתור את הרושם שהשימוש שנעשה כיום בתקנה המאפשרת הטלת הוצאות אישיות הינו מופרז, וספק אם לכך התכוון המחוקק בעת שחוקק את התקנה. המצב הנוכחי יש בו כדי להרתיע את עורך הדין מלייצג נאמנה וללא מורא את עניינו של מרשו בבית-המשפט.

דומני כי אני מבטא דעת רבים אם אומר, שטוב יעשו ראשי מערכת המשפט אם יתנו דעתם למצב זה ויפעלו לשינויו בהקדם.

שלכם בברכה,

עמוס נצר, עו"ד

יו"ר ועדת האתיקה

אחד המקרים הנדירים בהם הנחייה של ועדת האתיקה אינה תואמת את הוראות החוק הינו המקרה המתייחס להטלת הוצאות אישיות על עורך-דין. ההנחייה היא שחבר לא יבקש. בשום מקרה, הטלת הוצאות אישיות על עמיתו בא-כוח הצד-שכנגד, אפילו תקנות סדר הדין מאפשרות זאת בניסיונות העניין.

לדעתנו, יש במעשה כזה משום אקט לא קולגיאלי ולא אתי, שכן אין הוא עולה בקנה אחד עם חובת עורך דין לגלות יחס חברי לעמיתיו למקצוע.

כיום, לצערנו, נושא הטלת הוצאות אישיות על עורכי הדין הפך באחרונה ל"מכת מדינה", ודווקא מכיוון בתי המשפט. ישנם שופטים אשר כמעט כדבר שבשיגרה מטילים על עורכי דין המופיעים בפניהם. בין בהליך אזרחי ובין בהליך פלילי, הוצאות אישיות לטובת אוצר המדינה, כל אימת שאין הם מרוצים מהתנהגותם. לעתים העילה ל"קנס" הינה איחור של עורך-הדין לשיבה, ולעתים - וגם זה קרה - עורך דין "נקנס" בהוצאות אישיות פעם אחר פעם באתה ישיבה רק משום שלדעת בית-המשפט הוא הציג לצד-שכנגד שאלות "בלתי רלוונטיות".

לוועד המחוז ולוועדת האתיקה מגיעות באחרונה תלונות רבות מחברים בנושא זה, ואנו עומדים אין-אונים נוכח התופעה.

יש להבחיר חד-משמעית: עמדתנו היתה ונשארה, שאם לשופט יש טרונניה על התנהגות עורך-דין המופיע בפניו, יש לו כתובת מתאימה - ועדת האתיקה של הלשכה. ואכן ישנם שופטים לא מעטים אשר במקום ל"קנס" את עורך-הדין בהוצאות אישיות בשל התנהגותו, פונים אלינו בתלונה ומבקשים כי יינקטו נגדו הצעדים המשמעתיים החולמים. למותר לציין כי כל תלונה כזו נבדקת

פסק דין

תליית כרטיס-ביקור על

לוח-מודעות במוסך -

עשיית פרסומת אסורה לעו"ד?

העובדות: הנאשם, כיהן בעבר כשופט תעבורה ושב להיות עורך דין שעיקר עיסוקו בתחום דיני התעבורה. הנאשם נהג לתקן את רכבו הפרטי במוסך תל-אביבי שבו היה על אחד הקירות לוח-מודעות עליו תולים בעלי מקצוע שונים כרטיס-ביקור שלהם על מנת לעשות לעצמם פרסומת בין באי המוסך ולקוחותיו. על-פי כתב הקובלנה, בעת ביקוריו

במוסד תלה הנאשם על לוח-המודעות הזה כרטיסי ביקור שלו (במספר בלתי ידוע, אך לא פחות משלושה), עליהם צויין שמו, תוארו כבוד דין, מספרי הטלפון בביתו ובמשרדו וכתובת ביתו ומשרדו.

לטענת הקובל, "מעשיו הנ"ל של הנאשם נעשו על ידיו במטרה לפרסם עצמו כעוסק במקצוע עריכת הדין ובמטרה לשדל את בעל המוסד וכן את באי המוסד המעיינים בלוח המודעות, להיות לקוחותיו ולמסור לטיפולו עבודה מקצועית".

הנאשם הועמד לדין בעבירות על סעיפים 55, 56 ו-1161(א) ו-3(ב) לחוק לשכת עוה"ד תשמ"א-1961, שעניינם עשיית פרסומת אסורה, שידול לקבלת עבודה והתנהגות שאינה הולמת עורך-דין.

החלטת בית הדין המשמעתי (מפי חב"ד, עו"ד חיים שפרן):

לאחר ניתוח הוראות החוק והפסיקה בנושא עבירת הייחודי, החליט בין הדין המשמעתי, בדעת רוב, לזכות את הנאשם מעבירה על סעיף 56 לחוק הלשכה בקובעו: **"לא נטען, וגם לא עולה מן העדויות והמסמכים, כי בעקבות כרטיסי הביקור אשר ייתנו ו/או הושמו על גבי לוח המודעות במוסד אכן קיבל הנאשם עבודה מקצועית כלשהי מבעל המוסד או מי ממבקריו.**

סעיף 56 לחוק דן ב"שידול" ולא כולל בתוכו גם נסיון שידול ועבירת נסיון כללית, ואילו רצה המחוקק כי גם נסיון לשידול להשגת עבודה ייחשב כעבירה - היה המחוקק צריך לגלות רצונו זה בהוראה מפורשת. משלא עשה כן לא בסעיף הסמפטי ולא בסעיף כללי כלשהו - הרי שבין אם הציע הנאשם לבעל המוסד את שירותיו המקצועיים (הצעה גרידא בלא מאמץ מיוחד להשפיע) ובין אם לאו, "שידול" - לא היה כאן.

עם זאת החליט בין הדין להרשיע את הנאשם בעשיית פרסומת אסורה, בניגוד להוראת סעיף 55 לחוק הלשכה. בית הדין דחה את טענת הנאשם לפיה נתן רק כרטיס אחד לבעל המוסד (אלא אם כן נצמדו שניים יחדיו שהוציא הכרטיס מארנקו, כאמור בעדותו) וזאת מפני בקשת בעל המוסד, והוא עצמו לא הצמיד כל כרטיס-ביקור ללוח-המודעות וגם לא ביקש מבעל המוסד לעשות כן.

אומר בית הדין: "מסירת כרטיס-ביקור למכר מהווה נוהג מקובל בתכלית ולשם כך קיימים כרטיסי-הביקור, למעשה. יחד עם זאת, ספק אם נהוג למסור מספר כרטיסי-ביקור, אלא אם כן ביקש מי מהצדדים, כי כרטיסים אלו ימסרו גם לאחרים או יושמו במקומות שונים לידיעתו ו/או לשימוש של ציבור כלשהו.

"עקרונתי, גישתי, כדי להרשיע אדם בפרסום,

צריך מושג זה לקבל את המשמעות הרחבה ביותר (משמע, עשיית פעולה אקטיבית, כגון ראיין עתונאי, שליחת חוזרים, הפצת חוברות בהיקף גדול וכיוצ"ב) וצריך - הוכחה. אכן במקרנו לא נעשתה פעולה אקטיבית כגון אלו ואף לא הוכח חד משמעית, כי הפעולה של הצמדת הכרטיסים ללוח נעשתה ע"י הנאשם או ביוזמת הנאשם או בהסכמתו; ואולם נוכח שילוב נסיבות המקרה הספציפי - נאשם, שהתמחותו בדיני תעבורה ואשר שימש בעבר אף שופט תעבורה, השמת הכרטיסים במוסד, שמעצם טיבו וטבעו מהווים לקוחותיו הנהגים משום לקוחות פוטנציאליים לעו"ד שעיסוקו והתמחותו בתעבורה כאמור, והימצאות שלושה כרטיסי-ביקור של הנאשם על גבי אותו לוח פרסום - משמע, קבוצת כרטיסים ולא אחד גרידא, שאז סביר היה שאכן נמסר אך לבעל המוסד לשימושו האישי - נראה, כי קיים סיכוי סביר שאכן נעשה הדבר ע"י הנאשם, בעל הכרטיסים, או ע"י מי מטעמו, ואי לכך - הנני רואה לנכון להרשיע הנאשם בעבירה מפני ס"ס 55 לחוק".

כאמור, הרשע הנאשם ברוב דעות בעשיית פרסומת אסורה. בנור הדין קובע בית הדין המחוזי: "לנאשם אין הרשעות קודמות והוא ותיק במקצוע. אין ספק כי כשלונו של הנאשם היה בתום לב. בנסיבות אלה אנו-קובעים, בהתאם לסעיף 1161(A)(9) לחוק לשכת עורכי הדין, כי הרשעתו של הנאשם תהיה ללא עונש".

(בד"מ 98/91 הוועד המחוזי של לשכת עורכי-הדין בת"א-יפו נגד פלוני; בהרכב: עו"ד ש. אליהו-אב"ד, עו"ד ח. שפרן, עו"ד וסרצ'ג; פסק דין מיום 29.5.92, ב"כ הוועד עו"ד א. צ'רטוק.

הועד המחוזי הגיש ערעור לביה"ד המשמעתי על קולת העונש.

עו"ד ועמיתו למקצוע

הסכם שכ"ט בגין העברת

תיק מעו"ד לעמיתו יחול

גם על תיקים חדשים

הנובעים באופן ישיר ממנו

העובדות: "עמית למקצוע העביר לטיפולו תיק פלילי שבו נעצר אדם כחשוד בביצוע עבירות (להלן: חשוד א'). ביני ובין עמיתי הוסכם טרם העברת התיק לטיפולו כי אעביר לו 30% משכר הטיעור שאנבה בתיק זה. למחרת הסיכום הגיעו בני משפחת החשוד למשרדי על-פי הפניית עמיתי. כעבור מספר ימים הודיעו לי בני המשפחה כי אחד מהם נעצר כאותו החשד כעצור א' (להלן: חשוד ב'), וביקשוני שאייצג גם אותו. חלפו ימים אחדים ממעצרו של

חשוד בִּי ונעצר גם אחיו (להלן: חשוד ג') באותו חשד. גם לגבי פתח אלי משפחתו בבקשה שאייצגו. "עמיתי, שהפנה אלי את הטיפול בחשוד א, פונה אלי עתה ודורש כי אשלח לו את החלק שהוסכם ביננו גם לגבי שכר הטירחה שישולם לי בגין הטיפול בחשודים ב' ו-ג'. האמנם הוא צודק?" כתב עורך דין בפנייה לוועדת האתיקה.

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, על עורך הדין השואל להעביר לעמיתו, ממנו קיבל את הטיפול בחשוד א', את חלקו המוסכם בשכר הטירחה שיתקבל גם לגבי חשודים ב' ו-ג', שכן המדובר בשני תיקים שהגיעו לעוה"ד כתולדה ישירה של העברת הטיפול אליו בעניינו של חשוד א'. (9920)

חסיון

עו"ד רשאי למסור לנאמן בפשיטת רגל של לקוח לשעבר את מסמכיו המשפטיים של הלקוח

העובדות: עו"ד פנה לוועדת האתיקה בשאלה הבאה: "לפני שנים רבות ייצגתי לקוח בתביעה אזרחית וכמו כן ערכתי עבורו הסכם ממון בינו לבין אשתו. באחרונה הוכרז הלקוח כפושט רגל ועתה קיבלתי דרישה ממי שמונה כנאמן על נכסיו להמציא לו את כל החומר המצוי בידי בקשר לאותו לקוח. יצוין כי זה שנים נמצא אותו לקוח לשעבר בחו"ל ואין לי כל קשר עמו. האם לאור הוראות החוק בעניין החסיון המקצועי, המגבילות אותי במסירת חומר שנתקבל מלקוחי, אני רשאי להענות לדרישת הנאמן?"

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, במקרה זה חייב עורך הדין להעביר לנאמן את כל המסמכים המצויים ברשותו והמתייחסים ללקוח-לשעבר, שכן נאמן בפשיטת רגל בא למעשה בנעליו של הלקוח, ועל כן שאלת החסיון אינה מתעוררת. (9559).

עו"ד ולקוחו

עו"ד אינו רשאי לקזז שכ"ט המגיע לו מלקוחו בתיק אחד - מכספים שקיבל עבור הלקוח בתיק אחר

העובדות: "הגני מייצג לקוח בתיקים רבים", כתב עו"ד לוועדת האתיקה. "הלקוח נותר חייב לי

שכר-טירחה בכמה תיקים, ולמרות פנייתי לא שילם לי עד כה. באחרונה גביתי עבורו סכום כסף בתיק מסויים. האם אני רשאי לקזז מסכום זה את שכר-הטירחה שהוא חייב לי עבור עבודתי בתיקים האחרים?"

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, אין עורך הדין רשאי לקזז את שכר טירחתו בתיק אחד מכספים שגבה עבור לקוחו בתיק אחר. במקרה כזה על עורך הדין להתפטר מייצוג הלקוח ולהגיש נגדו תביעה בהתאם להוראת סעיף 88 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961. (9285)

ניגוד עניינים

עו"ד שמונה ע"י ביהמ"ש לייצג נאשם בתיק מעצר רשאי לייצגו גם בתיק העיקרי

העובדות: "מוניתי ע"י בית משפט לייצג משיב בבקשה למעצרו עד תום ההליכים שהוגשה נגדו בקשר עם תיק פלילי מסויים. נתתי את הסכמתי וקיבלתי על עצמי את המינוי בתיק המעצר בלבד, שהוא מינוי חובה על-פי חס"דפ. עוד קודם לדין גופו פנה אלי המשיב וביקש לשכור את שירותי לניהול התיק העיקרי, שכן לענייני זה אין חובת מינוי סניגור האו"ל ויש לי ספק אם רשאי אני לקבל על עצמי את ייצוגו בשכר, בניסיונות אלה, אבקש את חוות דעתכם."

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, בניסיונות העניין כפי שתוארו לעיל, אין מניעה שעורך הדין יקבל על עצמו את ייצוג הנאשם בתיק ההוכחות, הגם שהייצוג בשלב הדין במעצר עד תום הליכים נעשה בתוקף מינוי מטעם בית-המשפט. (9088).

עו"ד והצד-שכנגד

תשלום של עורך-דין לצד-שכנגד יבוצע באמצעות ב"כ של הצד-שכנגד

העובדות: צד במשפט חוייב לשלם לצד השני סכום כסף. בפנייה לוועדת האתיקה שואל בא-כוחו: "א. האם אני רשאי להנחות את לקוחי לשלם בשיק לפקודת בעל-הדין שכנגד, על-אף שאותו בעל דין מיוצג ע"י עורך דין? ב) האם כאשר התשלום נעשה באמצעותי, אני רשאי לשלוח ישירות את השיק לבעל-הדין שכנגד שלא באמצעות עורך דינו?"

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, כאשר בעל-דין חוייב לשלם לצד-שכנגד סיכום כספי, עליו לשלוח את השיק ישירות לעורך הדין של הצד שכנגד. עם זאת, כאשר התשלום מתבצע על ידי הלקוח עצמו והוא שולח את השיק ישירות לצד-שכנגד, אין כל דרך למנוע זאת ממנו. לעומת זאת, כאשר התשלום מתבצע באמצעות עורך-דינו של הצד החייב בתשלום, עליו לשלוח את השיק לעורך-דינו של הצד-שכנגד (81).

שכר טירחה

עו"ד המייצג תובע בנזיקין אינו זכאי לשכ"ט אם לא נפסקו ללקוחו פיצויים

העובדות: "טיפלתי בתביעת נזיקין של לקוח", כותב עו"ד לוועדת האתיקה. בפסק הדין נקבע סכום פיצוי מסוים, אך הוא נבלע בתוך הסכום שמקבל הלקוח מבהיטוח הלאומי, ועל כן לא נפסק לו בפועל סכום כלשהו בבית המשפט. כאשר דרשתי שכ"ט בנין העבודה שהושקעה על ידי, סירב הלקוח לשלם. לדבריו, לאור העובדה כי השכר בתביעות נזיקין מבוטס על הסכום שנפסק כפיצויים, הרי שכאשר לא נפסקו פיצויים אין לשלם שכר-טירחה. אודה אם תוכלו להבהיר לי: מה הדין במצב כזה מבחינת שכר הטירחה המגיע לעורך דין?"

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, בנסיבות הענין צודק הלקוח בסירובו לשלם שכר טירחה. עם כל הצער על העבודה שהושקעה ע"י עוה"ד כתיק, הרי כאשר שכר-הטירחה המסיכם בין הלקוח לפרקליטו מתבסס על אחוזים מן הפיצוי שייפסק לו בביה"מ, וכאשר ביהמ"ש אינו פוסק כל פיצוי בפועל ללקוח – אין עורך הדין רשאי לתבוע מלקוח תשלום שכר-טירחה. (827)

עו"ד ולקוחו

צו עיקול זמני חל גם על כספי פיקדון המתקבלים אצל עו"ד עבור לקוחו

העובדות: עורך דין גובה עבור לקוחו חובות מחייבים שונים. במשרדו של עוה"ד התקבל צו עיקול זמני נגד לקוחו, ולפיו הוטל עיקול זמני על כספים מכל סוג שהיא המגיעים ללקוח ואשר נמצאים או מוחזקים, או ימצאו או יוחזקו, בידי עורך הדין עד לסכום מסוים.

בפנייתו לוועדת האתיקה שואל עורך הדין: "א. האם צו העיקול הזמני חל על כספים המתקבלים אצלי כפקדון עבור לקוחי (כגון: תשלומים על חשבון חוב בתיק הוצ'פ)? ב. לאור חובת החסיון שאני חב כלפי לקוחי, האם חובה עלי להגיב לצו העיקול הזמני (כמחזיק) ולגלות בתגובתי אם אכן מוחזקים בידי כספים של לקוחי?"

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, צו עיקול זמני המגיע אל עורך דין מחייב אותו כמחזיק ועליו לפעול על-פיו. אם לדעת עורך הדין, בנסיבות העניין הענות לצו פוגעת בחסיון המקצועי שבינו לבין לקוחו, עליו להפנות את השאלה להכרעת בית המשפט. (830)

עו"ד ומשרדו

עו"ד אינו רשאי לחלוק משרדו עם בעל-מקצוע אחר גם כשמדובר בבן-זוג

העובדות: "עורכת דין פנתה לוועדת האתיקה בבקשה לאשר לה לחלוק בשרותי המשרד שהיא מנהלת עם בעלה שהינו שמאי מקרקעין במקצועו. בנימוקי הבקשה כותבת עורכת הדין, בין היתר:

- מדובר בבעל-מקצוע חופשי אשר יישב במשרדי בחדר נפרד, יהיו לו דפי פירמה משלו, מחשב משלו ומספר טלפון נפרד;
- אופי המקצוע של שמאי מקרקעין הינו כזה, שמרבית הזמן אין הוא נמצא במשרד, אלא מסתובב וסוקר נכסים;
- ג. ממילא גורנו על עצמנו שלעולם הוא אינו מעורב בתיק שבו יש לי או לשותפי למשרד ענין או מעורבות כלשהי.

חוות דעת ועדת האתיקה: הוועדה חוותה ומפנה את תשומת לב עורכי הדין לאמור בכלל 4 לכללי שכת עורכי הדין (אתיקה המקצועית) התשס"ו-1982, לפיו:

(א) משרדו של עורך דין, לרבות חדר ההסתוה ומדד המוניות וכל חלק אחר ממנו. לא ישמש כל משרד זולת עבודתו המקצועית של עורך-הדין.

לאור לשונו החד-משמעית של הכלל, אין עורך דין רשאי לחלוק את משרדו עם בעל-מקצוע שאינו עורך דין, ועם כל הצער - גם כשמדובר בבני זוג נשואים. (829)